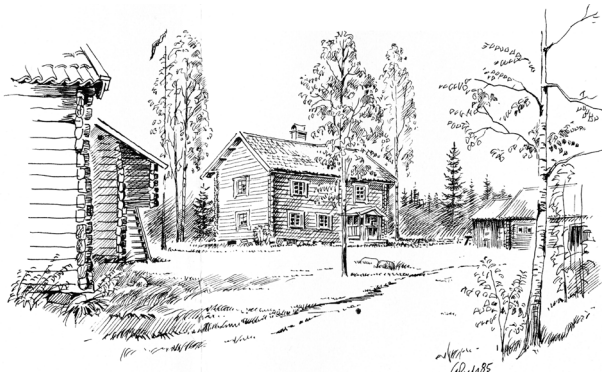

Nu & Då

FÖR MEDLEMMAR I VÄSTERVÅLA (SOCKEN) HEMBYGDSFÖRENING

”För en levande landsbygd med känd historia”

Nr 3. 2020. Årgång 4

Föreningen ser framåt

Den första augusti var det dags att samlas till ett årsmöte. För första gången under sommaren, för första gången på hembygdsgårdens tun och för första gången utan något kaffe. Ett 25-tal medlemmar deltog och allt flöt på enligt dagordningen. Under punkten övrigt rapporterade Mats och Inger Källstig att Dunshammarmuseet var mycket välbesökt. Krister Forsberg hade tagit fram information till en ny skylt uppe vid platsen för Våladalshyttan. Åsa Eriksson som leder projektet med smedjan från Ombenning/Lillstugan berättade om detta. Smedjan skänktes till föreningen av Jan Brusling.

Den nya styrelsen, med oförändrad sammansättning. Från vänster: Gerd Seidel, Åsa Eriksson, ordförande Anders Olsson, Margareta Lindholm, Per Törnblom, Michael Lindholm och Stefan Olsson. Lars Ramnell var frånvarande vid fototillfället. Foto: Mats Källstig.

Den stod illa till i samband med Trafikverkets arbeten för en mötesstation i Ombenning. Nu ska stugan få ett nytt liv på hembygdsgården, där särskilt barn kommer att vara välkomna att pröva på allt möjligt utan att någon säger ”Akta!”.

Drygt en månad senare är smedjan/Lillstugan återuppsatt och är försedd med takpannor. Se sidan 4.

-Kanske du vill bidra till fortsättningen i projektet Lillstugan? Eller vara med i någon annan av föreningens arbetsgrupper? Se då listan till höger.

-Vi vill väldigt gärna få fler aktiva personer i grupperna, säger Anders Olsson. Man kan bidra praktiskt eller med idéer, i stort eller smått. Det finns något för alla med olika erfarenheter och intressen.

Lisbeth Jonsson

Arbetsgrupperna välkomnar nya deltagare

Kalendariet inför hösten är tyvärr tomt på grund av coronapandemin. Men varför inte ansluta till någon av föreningens arbetsgrupper?

- **Dunshammarmuseet** - vårda och utveckla/förnya museet.
- **Gamla stigar** - kartlägga, märka upp och informera.
- **Gravstenar** - genomgång vilka gravstenar som bör bevaras.
- **Hemsidan** - uppdatering och utveckling.
- **Smedjan från Ombenning/Lillstugan** - inredning och planering för framtiden.
- **Våladalshyttan** - vårda platsen och informera om hyttan vid Spannebo.
- **Trädgården i hembygdsgården** - planering och underhåll.
- **Underhåll av byggnader**

Vill du jobba med, Lillstugan, kontakta:
Åsa Eriksson 070-2272123,
underhåll av byggnader:
Lars Ramnell 076-7956107
och för övriga grupper:
Anders Olsson 070-5462313.

Ett varmt tack alla som bidragit med uppgifter och material och till Björn Clasenius för slutredigering. Nästa nummer beräknas komma i december.

Västervåla 1950-tal

Längs minnenas allé. Del 2.

Stationssamhället Ängelsberg är den största samlade bebyggelsen i tidigare Västervåla socken. Inte konstigt att det fanns många affärer och annan verksamhet här på 1950-talet. Ett försök till sammanställning.

- Ej utsatt söderut: Viktor Carlströms plåtslageri i nuvarande Nyhemsområdet.
- 1. Stegverkstad. Drevs av Conrad Braun. Utsiktsv. 2.
- 2. Konsumaffär. Stängdes 1965. Ängelsbergsv. 32.
- 3. Åkeri. Olika ägare under 1950-talet. Tidigare Pensionat Lugnet. Ängelsbergsv. 31.
- 4. Artur Källstigs måleriverkstad. Tidigare Engelsbergs Turisthotell. Utsiktsv. 1.
- 5. Engelsbergs pensionat, byggt 1907. Drevs på 1950-talet av familjen Stahre. Senare Villa Englaro, numera åter Engelsbergs pensionat. Tallbacksv. 2.
- 6. Stationshus med postkontor. Invigdes 1900. Posten lades ned 1972 och huset såldes av SJ 2001. Ängelsbergsv. 30.
- 7. Åkeri - och taxirörelse. Drevs av Carl Grading. Tallbacksv. 1.
- 8. Godtemplarlokal. Byggt 1906. Café, bio, föreläsningar, kurser och bibliotek till 1970-talet. Vaktmästaren Bertil Hagberg var droskägare. Numera bibliotek. Ängelsbergsv. 29.
- 9. Telegrafstation. Numera Vandrarhem Tallbacka. Tallbacksv. 8.
- 10. Tidigare Engelsbergs Hotell. Restaurang, sedan pensionat som drevs av Evert Söderström. Ingår nu i Bergslagsgårdens Sjuk- och Behandlingshem. Ängelsbergsv. 27.
- 11. Pappershandel. Numera del av Bergslagsgården.
- 12. Martin Svenssons möbelaaffär. Startades 1903 av Martins farbror grosshandlare Carl Svensson. Avvecklades 1972. Huset är rivet.
- 13. Här hade Klas Andersson ("Fisk-Klas") försäljning av färsk fisk. Den kom med nattåg från västkusten och Stockholm. Han åkte också runt med sin fiskbil.
- 14. Bankkontor för Norbergs Sparbank. Stängdes 1972. Ängelsbergsv. 25.
- 15. Systerbo. Ängelsbergsv. 23. Se sidan 3.
- 16. Brukshandel, stängde 1997. Nu galleri med antikt och kuriosa samt Fagersta kommuns besökscentrum med turistinformation. Ängelsbergsv. 15.
- 17. Elimkapell. Sällskapet Elim bildades 1919 och kapellet byggdes samma år. Sällskapet upplöstes 1965 och huset såldes. Ängelsbergsv. 9.
- 18. Skomakare Löfblads verkstad. Ängelsbergsv.10.
- 19. Bil- och cykelverkstad, tidigare bryggeri. Rivet.
- 20. Kvarn. Riven.
- Ej utsatt norrut: Vanbergs slakteri på Sågholmen. Vanberg hade även varubuss.

Systerbo

Systerbos historia

- Här var distrikts-sköterskans mottagning
- och här var kyrkans församlingssal.

Lena Carsall och Jan-Gunnar Berggren

visar runt i Systerbo, det röda huset mitt i

Ängelsberg, snett emot fabriken på Oljeön. Hit flyttade de för ett år sedan från Villa Englarö. Utifrån ser Systerbo inte så stort ut men inuti visar det sig vara mycket rymligt. Dessutom har det en spännande historia. Jan-Gunnar och Lena har samlat en hel del dokumentation om huset. Om någon läsare av Nu & Då har mer information är de mycket intresserade av att få ta del av den.

Arvid Mauritz Lindström lät bygga huset

Konstnären Arvid Mauritz Lindström bodde med hustru Helene von Götz och barn i Ängelsberg mellan 1889 och 1913. Han lät bygga villa Hvilan, som ritades av den kände arkitekten Isak Gustaf Clason. Han lät så småningom också bygga nuvarande Systerbo.

Fotografbostad?

När huset byggdes och avsikten med det är oklart. Det sägs ha varit byggt för fotografer. Javisst, enligt kyrkoarkivet bor fotograferna Olof Natanael och Hanna Elisabet Fredholm där under sju månader 1909. De var syskon och flyttade till Västerås och drev Firma Westers Efr. Fotografen Syster Ada Lundeqvist från Östersund bodde möjligen också tidvis i Systerbo. Hon står åren 1905 - 1907 skriven under Hvilan. Men vad betyder annonsen här nedanför?

Var Systerbo tänkt att bli ett Skommarbo?

DN 27 mars 1897:

Tuberkulosföreningen tar över

Lindström hyrde under fem år kostnadsfritt ut Systerbo till Västervåla tuberkulosförening som sedan fick överta huset. Föreningen bildades 1908, några år efter nationalföreningen mot tuberkulos. Syftet var att förhindra uppkomst och spridning av sjukdomen. Man gav understöd i form av medicin, mat och kläder och bekostade vistelser vid sanatorier och barnkolonier. I Systerbo inrättades väntrum och läkarmottagning. Från 1910 bodde tre olika sjuksköterskor kortvarigt i huset, men 1913 kom Betty Ingvarsson som stannade som församlingssyster i tjugo år. Hon var utbildad vid Samariterhemmet i Uppsala i både tuberkulos- och allmänsjukhusvård. Efter henne kom Anna Larsson 1933 - 1947, Karin Pontelius, g. Olsson, 1947 - 1950 och Nanny Pilbo 1950 - 1967. Efter Nanny Pilbos pensionering hyrdes Systerbo av Lisa och Artur Andersson. Lisa Andersson var hemsamarit. Men distriktssköterskemottagningen fanns kvar till 1980 med sköterskor som kom från Virsbo en gång i veckan.

Gudstjänster och söndagsskola

Från 1916 övertogs Systerbo av Västervåla församling mot att församlingen skulle upplåta bostad och behandlingsrum åt sjuksystem. Församlingen hade en sal för gudstjänster, söndagsskola och andra möten i huset. Under syster Bettys tid fanns sångkören Systerboflickorna. Hon samlade också tonårsflickor att handarbета, baka pepparkakor och tillverka julgranspyrtnader som såldes på tuberkulosföreningens julförsäljningar. År 1980 såldes Systerbo då församlingen inte ansåg sig kunna bekosta nödvändig upprustning.

VLT 13 januari 1959:

I Systerbo, Engelsberg,

hölls på söndagen söndagsskolans julfest. Ett 40-tal barn samt föräldrar hade samlats, när kyrkoherde Thorsell inledde festen. Dansen kring julgranen skedde till musik av fru Söderström och hrr Folke Karlsson och Erik Gustavsson. Fru Thorsell visade filmglimtar från föregående julfester och från en examen i Bromsbo skola. En tomte delade ut gott-påsar och till sist kastades granen ut.

Källor: Ramnäs barnkoloni i Åsa av Bengt Antonsson, kyrkoarkiv och material från tidigare ägaren Sven Karlsson.

Både nu och då

Montering av Lillstugan vid hembygdsgården

Anders och Olle Olsson klöv grundstenarna till lämplig storlek. Efter att några grundstockar bytts ut till färskt virke satte de upp stugan. Så var det dags att se om takstolen låg i våg.

Foto: Åsa Eriksson

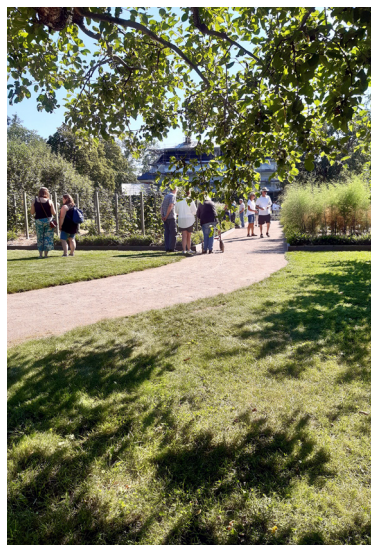
30 augusti

Hemester i Västervåla

Annica och Victor Emmervall var med på turen. Det var gott om blåbär.

Ungefär 200 besökare utnyttjade tillfället att njuta av form och färger i trädgården.

Bruksleden

Vandringen som beskrevs i förra numret av Nu & Då har fått många positiva reaktioner. Sen kan man också prova någon av etapperna av Bruksleden på västra sidan av sjön. Vi gick från Trummelsberg via södra Landsberget till landsvägen. Det var gles tallskog, hållmarker, klapperstensfält och vida utsikter. Vandringen med fikapaus tog oss drygt två timmar och gav mersmak.

Köksträdgården vid Engelsbergs bruk

För andra året i rad odlade Engelsbergs bruk i trädgården bakom herrgården. I augusti bjöd man in till visning. Tre trädgårdsmästare svarade på frågor och vi fick en beskrivning i handen så det var lätt att orientera sig på egen hand. Man odlar rotfrukter, grönsaker, kryddor och bär för det egna köket. Allt är inramat av blomsterbårder i olika färger. En hög vägg av luktarter var särskilt effektfull.

Doris Norling - till minne

Hembygdsföreningen minns med glädje och tacksamhet Doris Norling i Folkhyttan som den 10 mars i år avled vid 86 års ålder.

Doris var en trogen och aktiv medlem. Mellan 1997 och 2009 var hon under elva år styrelseledamot, varav fem år sekreterare. I föreningens anda hjälpte hon till med allt möjligt som behöver göras, som att ta hand om hembygdsgården och baka kaffebröd till olika sammankomster. Doris var också kyrkvärd under många år.

Tack Doris för ditt bidrag i hembygden.

Anders Olsson, ordförande

Ar 2003. Fotograf okänd